

Tárgytematika

Intenzív szakmai gyakorlat

LGB_SM015_1

Tárgyfelelős neve: Peisser-Puli Edit

Félév: 2011/12/2

Beszámolási forma: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám: 0/0/0

Tárgy féléves óraszám: 0/24/0

OKTATÁS CÉLJA

2011/12. tanév, tavaszi félév

Szociális munka

Intenzív szakmai gyakorlat – Gyakorlat feldolgozó szeminárium

LGB_SM015_1

BA szak

Óraszám: 100 óra/félév, 3x6 óra szeminárium

Kredit: az egész gyakorlatért 30

Meghirdetés: tavaszi félév

Előtanulmányi kötelezettség: -

Számonkérés típusa: folyamatos

Tantárgyfelelős: Peisser-Puli Edit

Oktatásban közreműködik és konzultációk:

Dr. Budai István budai@sze.hu, szerda 10-11 óra között a tanszéken

Lőrincz Norbert lorincz.norbert@t-online.hu

Peisser-Puli Edit pedit@sze.hu, hétfőn 13-14 óra között a tanszéken, a 3 szeminárium előtt, szünetekben és utána 60 percben összesen

Ráczné Németh Teodóra +36303184461, nemeth.dori@homely.hu

Oktatási cél és szerep

Az Intenzív szakmai gyakorlat komplex, a szociális munka minden munkaformájára (esetmunka, csoportos és közösségi munka, családsegítés) kiterjedő egyéni (önálló) gyakornoki tevékenység. Legalább két/három eset vitele (a szolgáltatást igénybe vevő kör és intézményfüggő feladat variációkkal): a problémák és a szükségletek pontos definiálása, a szükségletek és a szolgáltatások összekapcsolása, a nehézségek, korlátok feltárása, megoldási alternatívák, lehetőségek meghatározása, valamennyi szociális munka beavatkozási módszer és készség fejlesztése. A szakmai etika iránti elkötelezettség, a szakmai identitás erősítése. A gyakornoki tevékenység monitorozása, folyamatos elemzése és értékelése.

A gyakorlat keretein belül a Gyakorlat feldolgozó szeminárium feladata a gyakornoki tevékenység és eseteinek monitorozása, prezentálása, komplex elemzése, facilitálása. A rendszerezett ismeretekre és korábbi gyakorlati tapasztalatokra épített feldolgozás és elemzés: a problémák és a szolgáltatásokat igénybe vevők szükségletei, a problémahelyzet értelmezése, a szükséglet kielégítési és problémakezelési lehetőségek (összhangja), alternatív megoldások, beavatkozási módszerek, eszközök, lehetőségek és korlátok, a szociális

munkás értékszemléletének érvényesítése, az Etikai kódex szellemében történő tevékenység nehézségei stb.

A csoportos reflektív tanulási folyamat lehetőséget ad a gyakorlatról való közös és kritikus gondolkodásra, hogy megfogalmazhatóvá váljanak a gyakornoki tevékenységgel kapcsolatos kérdések és dilemmák, és hogy ugyanakkor a szemináriumi csoport (gyakornok) társak is megerősítéseket, segítséget kérjenek, kapjanak egymástól. A gyakornoki munkát ismertető személy a bemutatás és elemzés kapcsán, a résztvevők külső szempontjainak figyelembevételével jobban rálát 'saját munkájára', annak folyamatára, rendszerbe szerveződik és tudatosan a szociális munka egésze, beavatkozási módszerei, stratégiái. Mindezzel fejlődnek az elemző készségek és kompetenciák, az elmélet és a gyakorlat magasabb rendű szintéziséhez lehet jutni.

TANTÁRGY TARTALMA

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Követelmények

Szemináriumokon:

- A szemináriumon való részvétel kötelező. A félév során a szemináriumról való távolmaradás csak indokolt esetben és maximum 1 alkalommal fogadható el.
- A szemináriumokon való konstruktív, alkotó közreműködés, együttműködés, hozzászólás, kérdések és visszajelzések megfogalmazása, nyitottság a csoportfolyamatban
- A gyakornokok saját munkájuk ismertetésére, rövid (2-4. oldal terjedelmű), elektronikus formában írt anyaggal készülhet a megadott és részletesen megbeszélte szempontoknak megfelelően. Ennek célja, hogy a gyakornok szakszerűen vázolja fel saját tevékenységét, és szakmai szempontú kérdéseket, dilemmákat fogalmazzon meg. Az összefoglalóban világosan meg kell fogalmazni, hogy milyen jellegű segítséget vár csoporttársaitól a gyakornok. Pl:
 - § Milyen szakmai benyomásokat, tapasztalatokat gyűjtöttem a gyakorlat kezdetén és később? Hogyan változtak ezek?
 - § Milyen módon lett „enyém” az adott gyakorlati tevékenység, eset? Mi ennek a jelentősége?
 - § Mik a munkavégzés problémái, azok fókuszai?
 - § Mik a szolgáltatást igénybe vevők szükségletei, problémái?
 - § Mely szakirodalmakat tudom felhasználni munkám során? Miket miben?
 - § Milyen cselekvési/beavatkozási tervet állítottam fel? Ti milyen stratégiákban gondolkodnátok?
 - § Melyek a saját beavatkozásaim? A beavatkozás formái, eszközei, módszerei, dilemmái
 - § Hogyan tudok a tereptanárral, a kollégákkal és az intézményvezetővel együtt dolgozni? Hogyan próbálok úrrá lenni a nehézségeken?
 - § Hogyan válhat szakszerűvé tevékenységem?
 - § Milyen módszerek és modellek alkalmazása célravezető? Miért? stb.

A prezentálók számára a sokszorosítás a tanszéken lehetséges.

Félév végén:

- A félév utolsó szemináriumára (április 20.) kell elkészíteni és beadni a szeminárium vezetőnek a gyakornok által vezetett egyik esetszemléletéről szóló *részletes esettanulmányát*. Az elkészítés szempontjai:

- § Mennyiben vette figyelembe az esettanulmány készítés ajánlott szempontjait? (Részletesen ld. alább a mellékletben!)
- § Mennyiben tükrözi az esettanulmány a konkrét eset valódi és fontos szempontjait?
- § Mennyiben fejez ki eredetiséget, reflektív és kritikai szemléletet?
- § Mennyiben érvényesül a szakmai tudatosság, a szükségletek-problémák és a beavatkozások összefüggéseinek bemutatása?
- § Mennyiben kalkulált a szemináriumi munkával, elemzéseivel és visszajelzéseivel?
- § Mennyiben működött együtt tereptanárával, kollégáival?
- § Milyen a tanulmány áttekinthetősége, szerkesztettsége, stílusa, külső megjelenése?
- § Miképpen használta fel a vonatkozó szakirodalmakat?

Áttekintésül az esettanulmány elkészítésének és értékelésének szempontjai

az eset sommás, 5-10 mondatos (egy bekezdésnyi) bemutatása	
a (felkínált) problémák	a szolgáltatást igénybe vevők szerint
	sz m szerint
a szükségletek	a szolgáltatást igénybe vevők szerint
	sz m szerint
milyen adatok összegyűjtése <ul style="list-style-type: none"> • történt meg • kell megtenni 	
a problémákról, szükségletekről	
a kliensekről; belső erőforrások	
a közvetlen környezetükről	
a segítő támaszokról, külső forrásokról	
a beavatkozás közösen definiált céljai	
megoldási alternatívák felkínálása	1.) előnyei
	1.) hátrányai
	2.) előnyei
	2.) hátrányai
	3.) előnyei
	3.) hátrányai
konkrét beavatkozások – ki (felhasználó, sz mkás) mit cselekszik?	
reflexiók a konkrét beavatkozásokhoz	
1.)	
2.)	
3.)	
az elért eredmények fenntartása	
az esetmunka egészének kiértékelése, tanulságok	
egyéb megjegyzések, dilemmák	

A szeminárium az esettanulmány ötfokozatú osztályzásával zárul. Ez az osztályzat az Intenzív szakmai gyakorlat végső osztályzatának egyik komponense.

Melléklet

További ajánlott szempontok az esetismertetéshez és az esettanulmányok elkészítéséhez

Készítette Göncz Kinga nyomán Budai István és Peisser-Puli Edit

Az esetelemzés (esettanulmány) során szükség van a felhasználó(k)al

- szóbeli közléseiből származó információkra
- viselkedésének, interakcióinak, attitűdjének megfigyeléséből származó információkra
- való találkozás során szerzett személyes tapasztalatokra
- közvetlen környezetéből származó információkra

minden információ forrásának pontos megjelölésével.

1. A szükségletek és problémák definiálása – probléma rendszer bemutatása

- Kiknek, milyen szükségletei nincsenek kielégítve: veszteségek, intellektuális, emocionális hiányok,
- A használók reakciói, miben kérnek segítséget?
- Szükséglet-, problémarendszer körvonalazása, személyek, csoportok érintettek - vö: 'kliens rendszer'
 - A szükségletek és problémák nyilvánvaló és mögöttes okai
 - A ki nem elégített szükségletek előre kalkulálható következményei
 - A használók probléma-megoldási, -kezelési próbálkozásai a múltban és a jelenben: eredmények és deficitek, erősségek és gyengeségek
 - A szükségletek és problémák pontos definiálása: használó és szociális munkás közösen (problémagráf)

1. A szolgáltatást igénybe vevő személyek felmérése

- Fizikai jellemzői, szomatikus állapot, betegségek.
- Mentális funkciói:
 - Megismerés és gondolkodás, intellektuális funkciók, ítélőképesség, realitásvizsgálat, a gondolkodás koherenciája, rugalmassága, értékek, én-kép.
 - Érzelmi működések: érzelmi kontroll, az érzelmek átélésének és kifejezésének képessége, az érzelmek és indulatok adekvát kezelése.
- Viselkedése: jellemzők, fontosabb reakciók, probléma-megoldási, kezelési készségek és hiányok
- Motivációi és belső erőforrásai: változtatási motiváltság és készség
- Asszertivitás, érdekérvényesítési képességek

1. A szolgáltatást igénybe vevők környezetének és szociális körülményeinek felmérése

- Lakhatási körülmények
- Munkakörülmények, foglalkoztatás, munkanélküliség
- Anyagi, jövedelmi helyzet, jövedelemstruktúra, szociális ellátások
- Egészséggel kapcsolatos körülmények, krónikus betegségek, fogyatékoság a családban
- Szociális (természetes) támogató rendszer: család, rokonság, barátok, szomszédság, munkatársak.
- Szociális, oktatási, egészségügyi és foglalkoztatási intézményekkel való kapcsolat, hiányok a rendszerben
- A környezet (szomszédság, egyesületek, alapítványok, egyház stb) segítségnyújtási attitűdje, lehetőségei
- Kulturális jellemzők: normák, az egyéni és kulturális meghatározottságú viselkedésmódok elkülönítése, adott (szub)kultúrába ágyazott (szokásos, bevett) probléma-megoldási, kezelési módok, a kultúra erőforrása

1. Akcióterv bemutatása és elemzése

- Célok meghatározása rövid és középtávon
- Megoldási alternatívák, mindezek előnyei, hátrányai
- Cselekvési-beavatkozási terv vázolója
- A szerződés (gondozási terv) bemutatása és elemzése

1. A beavatkozás elemzése

- Az esetmunkában alkalmazott stratégiák, módszerek, készségek és háttér-tudás (pl. szociális munka

modelljei)

- A szociális munka értékszempléletének megjelenése
- A felhasználók és a szociális munkás partneri együttműködése, a vele kapcsolatban álló szakemberek feladatai (milyen szakembereket lehet, kell bevonni), munkamegosztás kialakítás és együttműködés módja
- Időhatárok a segítő kapcsolatban: visszacsatolások, értékelések.
- Sikerek, eredmények, nehézségek, kudarcok – okai
- Az esetet vivő dilemmái

6. Az esetmunka folyamatának értékelése

- Az eset lezárásának, át(vissza)adásának körülményei
- Az eredmények megszilárdításának, fenntartásának lehetőségei
- Az esetmunka eredményeinek és folyamatának értékelése
- Az esetmunkát vezető szakornok önértékelése

KÖTELEZŐ IRODALOM

Szakirodalom

- Bányai E. (2007): Intenzív családmegtartó szolgáltatások (tanszéki honlapon, oktatási segédanyagok, Budainál)
- Bárdos K: Alapvető eszközök a szociális munkában és Bányai-Szabó-Tánczos (1998, 2002): Az esetmunka folyamata. In: *Kézikönyv a szociális munkások számára* szerk: Kozma J. Budapest, Szociális Szakmai Szövetség
- Bugarszky Zs. (2004): A szociális szolgáltatások újjászületése Magyarországon *Esély* 4. 100-110.
- Budai I. (2011): Tanulási segédlet az Esetmunka c. stúdiumhoz www.sze.eszi.hu
- Budai I. (szerk.) (2011): *Terepgyakorlatok könyve* (tanszék honlapjáról a TÁMOP 544 C projekt honlapjára, kiadványok között)
- Budai I.-Nárai M. (szerk.)(2011): *Közösségi munka – társadalmi bevonás – integráció.* Szöveggyűjtemény (tanszék honlapjáról a TÁMOP 544 C projekt honlapjára, kiadványok között)
- Galkovic D.(2007): A tehetetlenség lehetséges okai a gyermekjóléti szolgáltatás területén *Esély* 3. 84-97.
- Göncz K. (1992): Az emberi kapcsolatok technikusai. *Esély* 2. 111-114.
- Katz, K. (2009): A szociális munka kultúrája *Esély* 6.
- Kelemen G. (2006): Reflektív gondolkodás a szociális munkában *Esély* 1. 89-92.
- Kostyál L, Á. (2009): Mélyszegénységben élők kapcsolata egyes szociális alapszolgáltatásokkal *Kapocs* 41. 42-51.
- Kozma J. (2001): Szociális diagnózis *Esély* 3. 61-94.
- Kozma J. (2003): A szegénység pszichológiai vonatkozása *Esély* 2. 15-30.
- Kozma J. (2007): A szociális munka professzionalizációja a jóléti államokban I. *Kapocs* 2-19.
- Kozma J.(2007): A szociális szolgáltatások modernizációjának kérdései a szociális munka szempontjából *Kapocs* különszám, 4-19.
- Krémer B. (2008): A szociális szolgáltatások modernizációja – közpolitikai trendek, elvek, irányok *Kapocs* 39. 18-29.
- Parton, N. – O'Byrne, P. (2006): Mi a konstruktív szociális munka? *Esély* 1. szám, 44-66.
- Pataki É.(2002): Reflexiók a terepen folyó szociális esetmunkához az esetmegbeszélések tapasztalatai alapján. *Esély* 5. 45-56.
- Pataki É. (2009): Kontroll és segítő funkció a szociális munkában (ld. tanszéki honlap, oktatási segédanyagok, Budainál)
- Pataki É. (2011): Szociális munka csoportokkal. Szociotéka (<http://szoctanszek.unideb.hu>)

- Révész M. (2007): A gyermekvédelmi alapellátás intézmény története Magyarországon *Kapocs* 33. 36-51, és 32. 34-51.
- Szabó L. (2003): A szociális esetmunka gyakorlata. Budapest, Wesley Könyvek
- Toseland, R.W., Rivas, R. (1977): A csoport megtervezése és elindítása. In: Hegyesi G, Kozma J., Szilvási L., Talyigás K. (szerk.): *A szociális munka elmélete és gyakorlata. Szociális munka csoportokkal*. 4. kötet, 253-310.
- Varsányi E.(2010): Szociális munka és kultúra, *Pont* Budapest.
- Az Esetmunka, a Szociális munka csoportokkal és közösségekkel, a Gyermekjóléti szociális munka, a Szociális munka idősekkel című stúdiumokon készített jegyzetek, vázlatok (különösen a problémakezelő és a rendszerszemléleti modell) és ott használt szakirodalom (ld www.eszi.sze.hu)